

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

Účelem tohoto materiálu je poskytnout školám základní informace ke vzdělávacímu systému Ukrajiny ve vztahu k českému vzdělávacímu systému pro potřeby zařazování žáků do oborů vzdělání středního vzdělávání.

Základní informace

Ukrajina v současné době prochází rozsáhlou školskou reformou pod názvem „Nová ukrajinská škola“, která byla zahájena v roce 2018 a která zahrnuje přechod z povinné 11leté školní docházky na 12letou povinnou školní docházku. Žáci, kteří vstoupili do vzdělávání před rokem 2018, mají 11letou povinnou školní docházku a žáci, kteří vstoupili v roce 2018 a následujících letech, již mají 12letou povinnou školní docházku. Vzhledem k tomu probíhá vzdělávání podle dvou systémů vzdělávání, kdy jeden je dobíhající a druhý je nastupující. Níže uvedené informace akcentují prolínání těchto dvou systémů a jsou v souladu s probíhajícími vzděláváními na Ukrajině v tomto školním roce.

Výuka ve školách probíhá v ukrajinštině. Cizí jazyk se začínají učit v průměru od 3. ročníku. Primárně se jedná o anglický jazyk. Současně se zahájením výuky cizího jazyka se žáci učí používat latinku.

Školní rok se dělí na pololetí a trvá od 1. září do 31. května. V červnu se konají závěrečné zkoušky a tzv. postupové zkoušky.

Důležitým bodem nového zákona o vzdělávání v zemi je jeho zaměření na inkluzivní vzdělávání. Jedná se o aspekt vzdělávání, který na Ukrajině doposud neexistoval. Umožňuje speciálním pedagogům pracovat s dětmi s tělesným a mentálním postižením a zavádí jejich integraci do speciálních vzdělávacích programů v běžných školách.

Předškolní vzdělávání

- Předškolní vzdělávání je poskytováno v jeslích a mateřských školách.
- Jesle jsou zařízení pro děti ve věku od 1 do 3 let a fungují v rámci mateřských škol.
- **Mateřské školy jsou odstupňované podle věku dítěte** a dělí se na mladší stupeň (3–4 let), střední (4–5 let) a starší stupeň (5–6).
- **Poslední rok** je zaměřen na přípravu do škol a **je povinný**.

Základní vzdělávání

- Do povinného základního vzdělávání **vstupují děti, které k 1. září dovrší 6 let věku** a nemají podle výsledků lékařských a psychologických vyšetření žádné kontraindikace ke studiu.
- V ukrajinském vzdělávacím systému je za **základní vzdělávání** *Початкова загальна освіта (Počatkova zahalna osvita)* považováno vzdělávání v 1. – 4. ročníku. **V ČR je ekvivalentem 1. stupeň základní školy.**

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

- V červnu žáci konají zkoušky. Pokud žák neprospěje ze dvou předmětů, musí dělat reparaát.
- Všichni žáci **1. – 4. ročníku jsou na Ukrajině vzdělávání v souladu s reformovanou „Novou ukrajinskou školou“**, která zavádí **učení založené na kompetencích a individuálně orientované učení**. Od tohoto školního roku se **nový koncept vzdělávání vztahuje i na žáky 5. ročníků**.
- Vyučovací hodina v prvním ročníku trvá 35 minut.
- **Stupeň vzdělávání žáků ve věku 10–15 let (5. – 9. ročník) se nazývá základní všeobecné střední vzdělávání *Базова загальна середня освіта (Bazova zahaľna serednja osvita)*. V ČR je ekvivalentem 2. stupeň základní školy**. Na Ukrajině je toto vzdělávání součástí středního vzdělávání.
- **Na konci devátého ročníku žáci složí zkoušku a obdrží vysvědčení o základním středním všeobecném vzdělání *Державна підсумкова атестація (Deržavna pidsumkova atestacija)*** s dodatkem o dosažených výsledcích ve vzdělávání. Obsah, forma, postup a harmonogram těchto zkoušek každoročně stanoví a schvaluje Ministerstvo školství a vědy, mládeže a tělovýchovy Ukrajiny.
- Vysvědčení **o základním všeobecném středním vzdělání opravňuje jeho držitele k zápisu do střední školy**.

Střední vzdělávání

- Po ukončení deváté třídy žáci mohou vstoupit:
 - do úplného středního všeobecného vzdělávání *Повна загальна середня освіта (Povna zahaľna serednja osvita)*, které trvá dva roky (po reformě tři roky) a navazuje na základní střední vzdělávání (u nás II. stupeň ZŠ). Úplné střední všeobecné vzdělávání poskytuje odborně zaměřenou výuku dle výběru žáků. V případě, že se žák nerozhodl pro profesní zaměření, absoluuje pouze všeobecnou přípravu. Tento typ vzdělávání je na nižší úrovni, než je naše gymnaziální vzdělávání nebo vzdělávání v lyceu.
 - do odborného vzdělávání (*Професійна освіта (profesijna osvita)*), které trvá 2–4 roky a navazuje na základní střední vzdělávání (u nás II. stupeň ZŠ). Žáci souběžně plní podmínky úplného středního všeobecného vzdělávání.
 - do „Předvysokoškolského“ odborného vzdělávání *Фахова передвища освіта (Fachova peredvyšša osvita)*. V případě, že žák po 9. třídě vstoupí do tohoto vzdělávání, musí splnit podmínky úplného středního všeobecného vzdělávání. Po absolvování mohou pokračovat ve studiu na vysoké škole.

Úplné střední všeobecné vzdělávání *Повна загальна середня освіта (Povna zahaľna serednja osvita)*

- Úplné střední všeobecné vzdělávání navazuje na 9. ročník základního všeobecného vzdělávání a uskutečňuje se ve školách, které poskytují základní všeobecné střední vzdělávání (u nás II. st. ZŠ).

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

- Poskytují především specializované vzdělání. Zaměření žáka se určuje na základě preferovaných oborů studia. Specializační studium řady předmětů zajišťuje řádnou úroveň přípravy absolventů škol postačující pro zápis do vysokých škol. Toto vzdělávání není ekvivalentem gymnaziálního vzdělávání v ČR.
- Absolvent získá po absolvování 11. třídy Osvědčení o ukončení všeobecného vzdělávání [Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти \(Svidoctvo pro zdobutja povinnoj zahaľnoj seredno\)](#) a dodatek, který obsahuje bodové ohodnocení dosaženého vzdělání.
- Absolventi škol s úplným všeobecným středním vzděláním mají právo žádat o zápis na kteroukoli vysokou školu. Do vysokoškolského vzdělávání vstupují ve věku 16/17 let.

Odborné vzdělávání (Професійна освіта (profesijna osvita))

- Střední odborné vzdělávání navazuje na 9. ročník základního všeobecného vzdělávání a připravuje kvalifikované pracovníky.
- Odborné vzdělávání na Ukrajině má různé stupně. Tyto stupně se odrážejí v příslušných kvalifikačních úrovních a požadavcích na stupeň vzdělání. Každý stupeň se ukončuje kvalifikační zkouškou. Je ekvivalentem středního odborného vzdělávání v českém vzdělávacím systému.
- Absolvent nižšího stupně získá po absolvování [Диплом кваліфікованого робітника \(diplom kvalifikovanoho robitnika\)](#), absolvent vyššího stupně získá po absolvování Diplom mladšího specialisty [Диплом молодшого спеціаліста \(Diplom molodšoho specialistu\)](#).
- Žáci v průběhu odborného vzdělávání absolvují také úplné střední všeobecné vzdělávání. V případě, že získají Osvědčení o ukončení všeobecného vzdělávání [Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти \(Svidoctvo pro zdobutja povinnoj zahaľnoj seredno\)](#) mají právo žádat o zápis na kteroukoli vysokou školu.
- V souladu s akčním plánem střednědobých priorit vlády na léta 2017-2020 jsou v sektoru odborného vzdělávání a přípravy zaváděny prvky duálního vzdělávání. Poměr vzdělávání je 30 % teoretické výuky a 70 % praktického vyučování na pracovištích zaměstnavatelů. Zapojení odborníků z praxe do výuky a zavedení vzdělávání na blokovém a modulárním principu. Od 1. září 2017 byly zavedeny prvky duálního vzdělávání pro přípravu žáků k výkonu 54 dělnických profesí.
- Pro představu instituce odborného vzdělávání připravují žáky k uplatnění na trhu práce. Třetina institucí (něco přes 33 %) patří ke vzdělávacím institucím připravujícím odborníky pro průmysl; 29,5 %, pro zemědělství; asi 17 %, pro stavebnictví; něco málo přes 7 %, pro odvětví služeb; méně než 6 %, pro obchod a veřejné stravování; 5,5 % pro dopravní průmysl; přibližně 1,3 % v případě bydlení a veřejných služeb a méně než 1 % v odvětví telekomunikací.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

„Předvysokoškolské“ odborné vzdělávání, Фахова передвища освіта (Fachova peredvyšša osvita)

- Na Ukrajině byl v roce 2019 přijat zákon, který zavedl profesionální juniorský bakalářský stupeň vzdělávání. Titul profesní mladší bakalář Професiональний младший бакалавр (Diplom profesionalnoho molodšoho bakalavra) se získává absolvováním odborného předvysokoškolského vzdělání. První studenti zahájili studium v roce 2020.
- Zahrnuje specializované vzdělávání v umělecké, sportovní nebo vojenské oblasti a zajišťuje získání potřebných kompetencí pro uplatnění na trhu práce.
- Do odborného předvysokoškolského **vzdělávání mohou vstupovat absolventi 9. ročníku**. V průběhu studia musí žáci získat úplné střední všeobecné vzdělání.
- Odborná kvalifikace umožňuje pokračovat ve vzdělávání na úrovni mladšího bakaláře, bakaláře a magistra lékařské, farmaceutické nebo veterinární specializace. Vysoká škola může uznat a převést kredity ECTS získané v odborném juniorském bakalářském programu, jejichž maximální výše je stanovena příslušným vysokoškolským standardem.
- „Předvysokoškolské“ odborné vzdělávání, Фахова передвища освіта (Fachova peredvyšša osvita) poskytuje vzdělávání na 5. úrovni EQF.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

Zařazení žáka do vzdělávacího systému ČR

Zařazování žáků základních škol

- Ředitel základní školy zařazuje žáka do příslušného ročníku po zjištění úrovně jeho dosavadního vzdělání, zhodnocení jeho vzdělávacích potřeb a s přihlédnutím k jeho věku.
- Obvykle je vhodnější (zvláště ve vyšších ročnících) zařadit žáka do ročníku dle věku a využít individuální přístup pro postupnou integraci žáka. Žák by neměl být zařazen o více než jeden ročník níže, než kam přísluší věkem.
- Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku.

Zařazování žáků středních škol a konzervatoří

- Žáci, kteří se vzdělávají na středních odborných školách na Ukrajině je možné zařadit do příslušného ročníku střední odborné školy v ČR. Jedná se o uchazeče ve věku 15–19 let.
- Ředitel školy může v souladu s § 63 školského zákona uchazeče přijmout do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři po posouzení dokladů z jeho předchozího vzdělávání. Uchazeči z Ukrajiny, kterým je uděleno zvláštní vízum, nemusí mít k dispozici všechny dokumenty, které jsou nezbytné k posouzení předchozího vzdělávání, například hodnocení uchazeče na výročním vysvědčení. Proto se v § 5 odst. 3 zákona č. 67/2022 Sb. o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, dále jen „o zvláštních pravidlech v oblasti školství“ umožňuje čestným prohlášením nahradit zcela nebo zčásti doklady prokazujícími předchozí vzdělávání uchazeče, pokud tyto doklady nemá k dispozici.
- Ředitel školy, který rozhodne o přijetí uchazeče ke vzdělávání, určí následně ročník, do něhož bude uchazeč zařazen. V souladu se školským zákonem může ředitel školy při přijímání do vyššího ročníku zařadit žáka nejnižší do 2. ročníku. Protože školský zákon umožňuje přestup mezi středními školami jen na území České republiky, nemají tito uchazeči možnost přestoupit ke studiu ve střední škole ze zahraniční střední školy. Nově se proto v těchto případech řediteli školy v souladu s odst. 1 § 4 zákona o zvláštních pravidlech v oblasti školství umožňuje přijmout a zařadit uchazeče, kterému bylo uděleno zvláštní vízum i do probíhajícího 1. ročníku.
- Při zařazování uchazečů je vhodné, aby ředitel školy získal informaci, jaký diplom by uchazeč získal v případě, že by dokončil studium na Ukrajině a v jaké délce by studium probíhalo:
- Diplom **Диплом молодшого спеціаліста (Diplom mladšoho specialistu) nebo Диплом кваліфікованого робітника (diplom kvalifikovaného robotníka)** -> obory vzdělání středního odborného vzdělávání
- Diplom **Професійний молодший бакалавр (Diplom profesionálního mladšoho bakalavra)** -> obory středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou, pokud žák zahájil studium po 9. ročníku základní školy.

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

Zařazování studentů vyšších odborných škol

- Do „Předvysokoškolského“ vzdělávání vstupují žáci, kteří získali Osvědčení o ukončení všeobecného vzdělávání *Свідоцтво про здобуття повної загальної середньої освіти* (*Svidoctvo pro zdobutja povinnoy zahaľnoy seredno*). Jedná se o žáky ve věku 17–18 let.
- Ředitel školy může v souladu s § 95 školského zákona uchazeče přijmout do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři po posouzení dokladů z jeho předchozího vzdělávání. Uchazeči z Ukrajiny, kterým je uděleno zvláštní vízum, nemusí mít k dispozici všechny dokumenty, které jsou nezbytné k posouzení předchozího vzdělávání, například hodnocení uchazeče na výročním vysvědčení. Proto se v § 5 odst. 4 zákona č. 67/2022 Sb. o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, dále jen „o zvláštních pravidlech v oblasti školství“ umožňuje čestným prohlášením nahradit zcela nebo z části doklady prokazujícími předchozí vzdělávání uchazeče, pokud tyto doklady nemá k dispozici.
- Ředitel školy, který rozhodne o přijetí uchazeče ke vzdělávání, určí následně ročník, do něhož bude uchazeč zařazen. V souladu se školským zákonem může ředitel školy při přijímání do vyššího ročníku zařadit žáka nejnižší do 2. ročníku. Protože školský zákon umožňuje přestup mezi středními školami jen na území České republiky, nemají tito uchazeči možnost přestoupit ke studiu ve střední škole ze zahraniční střední školy. Nově se proto v těchto případech řediteli školy v souladu s odst. 2 § 4 zákona o zvláštních pravidlech v oblasti školství umožňuje přijmout a zařadit uchazeče, kterému bylo uděleno zvláštní vízum i do probíhajícího 1. ročníku.
- Při zařazování uchazečů je vhodné, aby ředitel školy získal informaci, jaký diplom by uchazeč získal v případě, že by dokončil studium na Ukrajině a v jaké délce by studium probíhalo. V případě vyššího odborného vzdělávání se jedná o Diplom *Професiональний молодший бакалавр* (Diplom profesionálního mladšího bakalavra).

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

System hodnocení žáků

- Od roku 2000 funguje v ukrajinských školách 12 bodová škála (systém) pro hodnocení vzdělávacích úspěchů žáků, zavedená v souladu s Nařízením Ministerstva vzdělávání a vědy Ukrajiny ze dne 4. 9. 2000 č. 428/48 “K zavedení 12 bodové škály pro hodnocení vzdělávacích výsledků žáků ve vzdělávání”.
- V 1. ročníku základní školy jsou žáci hodnoceni **slovním** popisem hodnocení znalostí, dovedností a schopností žáků. V následujících ročnících se hodnocení provádí na **12 bodové** stupnici, přičemž 12 je nejlepší hodnocení (známka) a 1bod je nejhorší hodnocení.

Porovnání s českým hodnocením:

Bodová škála (ukrajinský systém)	Odpovídající hodnocení (známky)	Převod na české hodnocení
12 – дванадцять / dvanadcjať	1+	1
11 – одинадцять / odynadcjať	1	
10 – десять / desjať	1-	
9 – дев'ять / devjať	2+	2
8 – вісім / visim	2	
7 – сім / sim	2-	
6 – шість / šistť	3+	3
5 – п'ять / pjať	3	
4 – чотири / čotyry	3-	
3 – три / try	4	4
2 – два / dva 5	4-	
1 – один / odyn	5	

Popisná forma hodnocení:

- první úroveň – **nejnižší (1–3 body)**. Odpověď žáka je jen částečná, vyjadřující pouze úvodní myšlenky předmětu;
- druhá úroveň – **střední (4–6 bodů)**. Žák umí opakovat základní probranou látku, je schopen plnit úkoly podle vzoru, má elementární učební dovednosti;

ZÁKLADNÍ INFORMACE K VZDĚLÁVACÍMU SYSTÉMU UKRAJINY V POROVNÁNÍ S ČESKÝM VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMEM

- třetí úroveň — **dostačující (7–9 bodů)**. Žák zná podstatné rysy pojmů, jevů a vztahů mezi nimi, dokáže vysvětlit základní zákonitosti a získané poznatky samostatně aplikuje ve standardních situacích, má rozvinuté mentální schopnosti jako je analýza, abstrakce a zobecnění. Odpověď žáka je správná, logická a dobře zdůvodněná, ačkoli žák postrádá vlastní úsudek;
- čtvrtá úroveň – **vysoká (10–12 bodů)**. Žák má hluboké, silné a systémové znalosti, které je schopen aplikovat na tvůrčí úkoly, jeho studijní činnost se vyznačuje schopností samostatně hodnotit různé situace, jevy a fakta, formulovat a obhajovat vlastní stanovisko.